

Versterk de sociale basis
Samenwerken aan oplossingen

Jaarplan Sociaal Werk Nederland 2019

Voorwoord

Doen wij als sociaalwerkorganisaties iets fout als er in je dorp of stad buurten zijn waar je als bestuurder je kind niet zou willen laten opgroeien? Of waar je je ouders echt niet oud zou willen laten worden? Wij werken daar, in die wijken. Signaleren we hard genoeg dat er sprake is van achterstand?

We weten nu wel dat 'eigen kracht' bepaald niet eerlijk en evenredig verdeeld is over alle inwoners en dat deze ingewikkelde samenleving steeds meer mensen buitensluit. We onderschrijven de kinderrechten en mensenrechten. En toch groeit in Nederland die kloof tussen de can's en de cannot's, en zijn er al jaren 'te weinig handen' in de (achterstands)wijken.

Gezondheid ontstaat niet door ziekenhuizen, huisartsen en zorgsystemen. Toch wordt dáár 80 miljard in geïnvesteerd, tegenover 3 miljard in welzijn-in-de-buurt, de sociale basis, in geluk. We weten dat te veel eten, niet bewegen en veel roken gegarandeerd gezondheidsklachten opleveren. Maar dat geldt net zo hard voor stress wegens opgroeien of leven in een gezin of wijk met chronische armoede en schuldenproblematiek, analfabetisme, migratie of ggz-problematiek. Toch vertaalt die kennis zich maar langzaam in beleid. Zie ook jeugdhulp: geld genoeg voor jeugdzorg, maar voor preventie?

Chronische ziekte kan de levensstandaard verslechteren, maar benarde sociale omstandigheden gaan ook vaak samen met een ongezonde leefstijl en letterlijk een beperkt vermogen om succesvol mee te kunnen draaien in de samenleving. Omstandigheden waar we echt meer aan moeten en kunnen doen. Met toegankelijke structurele laagdrempelige ondersteuning en betere samenwerking in wijken en buurten. Door het slechten van bureaucratie. Door niet te blijven toekijken hoe achterstandswijken weer verder achterop raken, maar door juist daar te investeren. En door te stoppen met 'preventie' alleen te koppelen aan fysieke gezondheid, maar de psychosociale factoren serieus te nemen.

De bedoeling van de decentralisaties en de transformatie in het sociaal domein was: minder zorg en meer welzijn in de buurt. Wat we nu zien is vaak het tegenovergestelde: meer zorg en nieuwe bezuinigingen in de sociale basis. Overal zijn wijkteams en buurtteams voor de acute problemen, maar die lopen inmiddels over.

Wat nog grotendeels ontbreekt is de structurele investering in dat wat het dagelijks leven in de buurt versterkt: presente professionals die écht contact met bewoners hebben, vertrouwen opbouwen, ontmoeting organiseren, samen zoeken naar (on)alledaagse oplossingen voor alledaagse problemen en dus bijdragen aan geluk. Met extra aandacht voor mensen die op hoge leeftijd zelfstandig thuis blijven wonen of nog maar net in Nederland zijn. Voor mensen die hun draai weer zoeken in het leven na detentie of een ggz-behandeling. Die (langdurig) mantelzorg bieden, dagelijks kampen met geldstress of dakloos zijn. En zeker ook voor alle kinderen die in dergelijke omstandigheden opgroeien.

Hoogste tijd dus voor de omslag van 'zorgdenken' naar 'welzijnsdenken'. 2019 wordt wat mij betreft het jaar van de omslag naar investeren in maatschappelijk kapitaal: van versterken van inwoners en (kracht)wijken, én van professionals om samen dit geluk te kunnen aanjagen.

Dus: laat je gemeenten zien hoe nodig het is om te investeren in sociale en leefbare wijken met basisvoorzieningen voor alle inwoners. Dat werk is vakwerk, het moet hoogwaardig van kwaliteit zijn en blijven. Dat die kwaliteit goede professionals behoeft en een prijs heeft, staat komend jaar hoog op de agenda.

Daarom zoekt Sociaal Werk Nederland in 2019 als vereniging 3.0 nog meer de samenwerking met leden en stakeholders. Het komend jaar staat wat ons betreft de sterke sociale basis nog steeds centraal. Met lef samenwerken, ondernemen en verbinden dus, en werken aan geluk!

Eric Lemstra, vicevoorzitter Sociaal Werk Nederland

Inleiding

Sociaal Werk Nederland maakt zich sterk voor de sociale basis in Nederland. Die basis bestaat uit drie onderling nauw verbonden pijlers: de inwoners zelf, hun netwerken en sociale basisvoorzieningen. Samen dragen ze een inclusieve, betrokken en vitale samenleving.

Sociale basisvoorzieningen raken aan álle aspecten van het dagelijkse leven: ontmoeting, onderwijs, opgroeien en opvoeding, werk, gezondheid, wonen, bewegen, cultuur en veiligheid. Alles bij elkaar versterken ze het dagelijks functioneren en de redzaamheid van inwoners; zichtbaar, laagdrempelig en voor iedereen toegankelijk. Met extra aandacht voor mensen die (tijdelijk) kwetsbaar zijn.

Sinds de jaren '80 groeit het aantal mensen dat een beroep doet op sociale voorzieningen met 10% per jaar. Oorzaak is onze steeds complexere maatschappij waarin steeds meer inwoners moeite hebben om mee te doen; om sociaal, digitaal en economisch te functioneren. Zowel het SCP, de Nationale Ombudsman als de WRR zien de kloof tussen rijk en arm groeien. Mensen in achterstandsposities leven zeven jaar korter en maken onevenredig veel gebruik van zorg. Dat wordt mede veroorzaakt doordat mensen letterlijk ziek worden van stress en zorgen. Zelfredzaamheid is voor hen een brug te ver.

Zij hebben ondersteuning nodig voor de vier hulpbronnen die het SCP onderscheid om mee te kunnen doen in de samenleving: persoonlijke, economische, culturele en sociale netwerk. Een kleine 25% heeft periodiek een tekort op een van deze hulpbronnen. Bij circa 4% is sprake van een structureel tekort op meerdere hulpbronnen. Deze mensen -zo'n 680.000- zijn voor lange tijd (vaak permanent) aangewezen op steun vanuit de overheid.

Sociaal werk: present, vakkundig en verbindend

Deze tijd vraagt om sterk sociaal werk en optimale ondersteuning door sociaal werkers en vrijwilligers om de sociale basis te versterken. Sociaal werkers zoeken de interactie op: in en met scholen, op straat, speelplekken en ontmoetingsplaatsen, in én buiten wijkteams, en in contact met organisaties voor alle mogelijke kwetsbare groepen. Ze zijn opgeleid om te signaleren, te acteren en te verbinden. Ze zien welke mensen onvoldoende doenvermogen hebben, zijn present en tonen oprechte interesse, kijken waar mensen gelukkig van worden, waar hun talenten liggen.

Ze hebben zicht op hulpbronnen die in de eigen omgeving, maar ook in buurt of wijk, beschikbaar zijn. Op buurtniveau bouwen ze aan collectieve netwerken en voorzieningen waarbinnen mensen actief kunnen worden, en waardoor hun welbevinden verbetert. Sociaal werkers hebben een aanpak die gebaseerd is op het bevorderen van welzijn van mensen, met een rijk arsenaal aan maatregelen. Met aandacht voor alle hulpbronnen in plaats van alleen zorg. Dat vraagt vakkundigheid en die heeft een prijs.

Sociaal Werk Nederland: positioneren en profileren

Sociaal Werk Nederland bundelt als branchevereniging de krachten van sociaalwerkorganisaties en zoekt daarbij steeds naar verbindingen met andere partijen om samen oplossingen te zoeken. We vergroten de zichtbaarheid van het sociaal werk en laten zien wat het bijdraagt aan de oplossing van maatschappelijk vraagstukken; we versterken kwaliteit, vernieuwing en professionalisering.

Onze bijna 500 leden zijn actief in het brede sociaal domein.

Ambities 2019

Actuele ontwikkelingen

Overall in Nederland werken professionele krachten, vrijwilligers en bewoners nauw samen om mensen te helpen hun leven weer op de rit te krijgen. En dat wordt gewaardeerd, stellen Tonkens en Duyvendak in [De verhuizing van de verzorgingsstaat](#). Bewoners vinden het prettig dat hulpverleners om de hoek zitten. Dat ze overmorgen bij hen terecht kunnen en niet pas over drie maanden. Maar dat kan alleen dankzij een hecht lokaal netwerk van samenwerkende professionals en een sterke sociale basis.

Maar hier knelt het. Professionele krachten kampen met een te hoge werkdruk en te veel regels. Er is krapte op de arbeidsmarkt. Veel mensen komen op wachtlijsten terecht en we lopen tegen de grenzen van zelfredzaamheid aan. Het onderzoek van Tonkens en Duyvendak laat zien dat het beroep op zelfredzaamheid er in de praktijk vaak op neerkomt dat de naasten van de hulpvrager ernstig overbelast worden en dat relaties tussen mensen onder druk komen te staan. Mensen krijgen daardoor steeds meer het idee dat ze niets van de overheid mógen vragen, terwijl ze van hun netwerken niet meer kunnen vragen.

Ook zien we dat veel overheden als puntje bij paaltje komt toch meer oog hebben voor sluitende begrotingen dan voor het investeren in preventie en een stevige sociale basis. Sterker nog: er dreigen weer bezuinigen op de sociale basis, terwijl die juist het verschil kan maken in het leven van mensen.

Voor het vinden van oplossingen moeten we verder kijken dan onze eigen branche, ons ministerie, onze portefeuille of ons takenpakket lang is. Het vraagt om samenwerking over de domeinen heen. Met dialoog, duurzaam partnerschap en innovatie.

Lokaal gebeurt het, wij ondersteunen landelijk

Onze leden geven met hun professionals, vrijwilligers, partners en bewoners vorm aan de sociale basis. Het speelveld waarop zij zich bewegen verandert met de dag. Dat vraagt om innovatie, slagvaardigheid, flexibiliteit én een duidelijk identiteit: wat is de expertise en toegevoegde waarde van het sociaal werk?

Als vereniging bundelen we de kracht van al die leden en versterken we zo de branche. Dat doen we door landelijk de toegevoegde waarde van het sociaal werk te profileren, en onderbouwing hiervan door onderzoek en ervaringen van bewoners te stimuleren. We maken hierbij gebruik van diverse communicatiemiddelen en ambassadeurs: sociaal werkers, bestuurders, opiniemakers, bewoners, wetenschappers en partners. We creëren draagvlak voor het sociaal werk en we voorzien onze leden van (duiding van) informatie, advies, dienstverlening en tools.

We vertegenwoordigen de branche in landelijke programma's en projecten die de lokale praktijk verder brengen en spelen een leidende rol in het landelijk debat over de sociale basis. En we brengen landelijke partijen weer terug naar het lokale: middels werkbezoeken, bijeenkomsten. Met de Transformatie Trofee en de Sociaal Werker van het Jaar laten we onze landelijke partijen en stakeholders zien wat sociaal werk in de praktijk betekent.

Vereniging 3.0, samen met leden

Een vitale vereniging kan niet zonder actieve inbreng van leden; bestuurders én professionals. We dagen hen hiertoe uit en zoeken hen op, lokaal en regionaal. We faciliteren het halen en brengen van kennis en we verbinden leden onderling en met relevante landelijke partners uit bij voorbeeld de politiek, wetenschap en kennisinstituten.

Uitgangspunt is: aansluiten bij de behoefte van en cocreatie met leden. We sluiten aan bij waar er energie zit om samen te zoeken naar oplossingen, en voegen waarde toe. Toetststeen van ons werk is dat er een aantoonbaar belang moet zijn voor (groepen van) leden en/of dat (groepen van) leden meewerken aan het uitwerken van onze activiteiten.

Het bestuur – vanaf 2019 geleid door een nieuwe voorzitter- ontwikkelt de visie van de vereniging op basis van nieuwe trends en kansen in de sector, en stuurt op de realisatie van onze strategische doelen. Het ziet toe op de uitvoering van dit jaarplan en neemt een actieve rol in het uitdragen van de visie van Sociaal Werk Nederland, het vertegenwoordigen van de branche en het activeren van leden.

Bureau 3.0

Sociaal Werk Nederland heeft een kleine, platte werkorganisatie, met ongeveer 17 fte. We gaan door met het ontwikkelen van het bureau tot een integraal werkend team van netwerkers, verbinders, organisatoren, inspiratoren en communicatoren.

Inkomsten

Naast de contributie zal Sociaal Werk Nederland weer nieuwe 'hybride' financieringsbronnen aanboren, onder meer in de vorm van externe subsidies en cofinanciering met groepen leden. Begroting: zie bijlage.

Thema's en programma's 2019

Hierna beschrijven we met welke thema's en programma's we in 2019 aan de slag gaan. Maar we blijven wendbaar: zo nodig stellen we onze ambities en activiteiten tussentijds bij. We richten ons op het versterken van de **sociale basis** en drie **urgente maatschappelijke vraagstukken** waarbij de inzet en meerwaarde van het sociaal werk als basisvoorziening in de wijken onontbeerlijk is. Daarnaast voeren we programma's uit gericht op de **randvoorwaarden** die nodig zijn voor goed sociaal werk.

1. Een sterke sociale basis
 - A. Opvoeden en opgroeien
 - B. Armoede en schulden
 - C. Gezondheid en preventie

2. Goed Sociaal Werk
 - A. Werkgeverschap
 - B. Kwaliteit
 - C. Professionalisering
 - D. Arbeidsmarkt en opleidingen
 - E. Branche-informatie

3. Ondernemerschap en contractering

Thema's en programma's 2019

1. De sociale basis

Een solide sociale basis zorgt ervoor dat mensen meedoen, zich goed voelen en omkijken naar anderen. Die bestaat uit drie onderling nauw verbonden pijlers: de inwoners zelf, hun netwerken, en de meer formele, georganiseerde sociale basisvoorzieningen. Het sociaal werk is hier een cruciaal onderdeel van.

Positioneren en profileren van sociaal werk in de sociale basis

Sociaalwerkorganisaties werken samen met gemeenten, bewoners en maatschappelijke organisaties aan het versterken van de sociale basis in wijken. Dit staat hoog op de agenda en de versterking die Sociaal Werk Nederland al enige bepleit, vindt steeds meer gehoor. Zo vormt het een onderdeel van gemeentelijke beleidsteksten, het is een van de trajecten van het programma Sociaal Domein van diverse departementen, en een thema bij onze partners in de zorg en het sociaal domein.

Het wordt nu tijd voor meer duidelijkheid over wat we er concreet onder verstaan en hoe we het kunnen versterken. Er zijn immers geen eenduidige, kant-en-klare antwoorden en er zijn grote verschillen tussen lokale gemeenschappen als het gaat om aanwezige voorzieningen, initiatieven van actieve inwoners, bijvoorbeeld in de vorm van een actief verenigingsleven, de samenstelling van de bevolking en de sociale vraagstukken die spelen. Daarnaast gaat het bij de sociale basis om een subtiel samenspel tussen partijen. Tegelijkertijd kun je wel nadenken over normen en manieren om te monitoren of er aan randvoorwaarden voldaan wordt.

Acties:

- Actieve positionering en profilering van sociaal werk in de sociale basis door diverse ambassadeurs en communicatiemiddelen. Ontwikkeling en uitvoering samen met leden:
 - Verkiezing van de sociaal werker van het jaar
 - Follow up Gouden sociale Gemeenten
 - Uitreiking van de Transformatie Trofee
 - Werkbezoeken
 - Themagebonden mediamomenten creëren
 - Jaarcongres Sociaal Werk
 - Aansluiten bij landelijke activiteiten en evenementen waar de positionering van het sociaal werk van belang is
- Organiseren van kennisuitwisseling over de thema's wonen, zorg en welzijn, samen met diverse branches, zoals Aedes, ActiZ, GGZ Nederland, VGN, FO. Dit doen we onder meer met landelijke en regionale bijeenkomsten voor leden en partners.
- In het traject Versterking Sociale Basis - als onderdeel van het bredere transformatieprogramma van Rijk en VNG - deelnemen aan de stuurgroep en enkele leersessies. We schrijven mee aan beleidsnotities en verzorgen communicatie hierover naar leden.
- Inclusie in de wijk door sociaal werk voor specifieke doelgroepen:
 - Deelnemen aan het project Koers en Kansen van het ministerie V&J, voor een goede terugkeer in de wijk van mensen die met justitie in aanraking zijn gekomen: communicatie van gedachtengoed naar leden, betrekken van leden bij de projecten, en deelnemen aan de landelijke bestuurlijke regiegroep.
 - Samen met leden (lokaal sociaal werk en Vluchtelingenwerk) organiseren van de werkgroep Integratie Vluchtelingen.
 - Bepleiten van inzet en deskundigheidsbevordering van het sociaal werk bij de landelijke opvolger van het Aanjaagteam voor de aanpak van personen met verward gedrag.

Stakeholders: Gemeenten, waaronder VNG, G32, P10, etc. en Netwerk Directeuren Sociaal Domein, LSA bewoners, NOV, Movisie, ministeries VWS, SZW, JV en BZK, landelijke partnerorganisaties in het domein van zorg en welzijn.

A. Opvoeden en opgroeien

Een solide sociale basis Jeugd draagt eraan bij dat ouders, kinderen en jongeren makkelijk hulp weten te vinden bij alledaagse problemen. Bij opvoedproblemen moeten zij zich niet alleen gesteund voelen door hun netwerk van familie en vrienden maar ook door laagdrempelig aanspreekbare professionals, dicht in de buurt, die ook vroegsignaleren en een netwerk vormen. Die basis bevordert dat kinderen opgroeien in een veilige buurt met ruimte en uitdaging om zich te ontplooien. Fysiek, cognitief én sociaal-emotioneel.

Échte transformatie realiseren in de Jeugdwet

De transformatie van de Jeugdwet is tot nu toe niet gelukt. Op lokaal niveau wordt in feite nog de oude manier van jeugdzorg ingericht en uitgevoerd. Preventie wordt onvoldoende gezien, gefinancierd en niet gemonitord. Niet voor niets neemt het gebruik van jeugdzorg weer toe. Het blijft dweilen met de kraan open zonder visie op preventie, en zolang niet-geïndiceerde jeugdhulp, jeugd- en jongerenwerk niet worden erkend als waardevol instrumenten om jongeren te steunen in hun ontwikkeling waarmee je kunt voorkomen dat zij uitvallen, radicaliseren of in zwaardere zorg terecht komen. Sociaal Werk Nederland pleit daarom voor een [Nationaal Preventieprogramma Jeugd](#), met geoordeeld geld. Uitgaand van de doorgaande leef- en leerlijnen vragen we aandacht voor kinderwerk en jongerenwerk, met onder andere het Innovatieprogramma Sterk Jongerenwerk.

Acties:

- Met leden en partners een norm ontwikkelen voor het aandeel/aantal sociaal werk(ers) dat minimaal nodig is om een sterke sociale basis te garanderen voor (ook) kwetsbare jongeren die zo'n basis nodig hebben.
- Dialoogsessies organiseren om te komen tot breed gedragen aanbevelingen voor bestuurders en politici voor de inzet van sociaal werk voor jeugd, met een focus op jongerenwerk. De dialoogsessies zijn een onderdeel van het Innovatieprogramma Sterk Jongerenwerk om het jongerenwerk sterker te positioneren en te profileren als onderdeel van de sociale basis. Die campagne omvat ook congressen, werkbezoeken, onderzoek en strategische allianties met andere partners.
- Lobbyinzet op Nationaal Preventieprogramma Jeugd.
- Doorgaan met de verdere professionalisering van jongerenwerkers en schoolmaatschappelijk werkers.

Peuterspeelzaalwerk helpt kwetsbare peuters in hun ontwikkeling

De wettelijke harmonisatie kinderopvang en peuterspeelzalen is afgerond. Voor het sociaal werk zijn twee zaken relevant: uitval als gevolg van de harmonisatie en de toepassing van de regeling van 16 uur voor vve-peuters vanaf 2020. Sociaal Werk Nederland blijft zich voor drie zaken inzetten: financiële regelingen zelf moeten geharmoniseerd worden; het peuterwerk moet een basisvoorziening worden; en onze leden moeten de invoering van 16 uur vve kunnen behappen.

Acties:

- Leden van het Landelijk Overleg Peuterspeelzalen stellen een agenda op van actuele thema's voor 2019. Met leden organiseren we themabijeenkomsten in de regio voor leden en niet-leden. Hiervoor vragen we bijdragen van deelnemers.
- Door lobby samen met de vijf partijen BK, BMK, PO-Raad, VNG, SWN, door delen van kennis en agenderen van kwesties via de media en de landelijke overleggen. Zo nodigen we Tweede Kamerleden uit voor werkbezoeken en organiseren een landelijke IKC-dag.
- Harmonisatie van de cao's Sociaal Werk en Kinderopvang is een aandachtspunt voor de cao-tafels, juist ook omdat peuterwerk steeds meer in integrale kindercentra opereert.
- Leden nemen deel aan kengetallenonderzoek en financieren hiermee een kengetallenonderzoek en benchmark met landelijke kengetallen, zodat er weer een actueel beeld is van de kosten van het peuterwerk als gevolg van harmonisatie.

Stakeholders: VNG, NJI, Movisie, BVjong, Verdiwel, Erasmus+, Jeugdzorg Nederland, GGZ-Nederland, VGN, BOiNK, PO-raad, Branchevereniging Kinderopvang, Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang en de ministeries OCW, VWS, JV en VWS.

B. Armoede en schulden

Armoede en schulden vormen een steeds groter maatschappelijk probleem. Sociaal Werk Nederland werkt in diverse samenstellingsverbanden aan kennisontwikkeling voor een betere signalering, preventie en aanpak van schulden en armoede. Dat doen we door professionalisering van hulp en eendrachtige samenwerking met het bedrijfsleven, vrijwilligerswerk, gemeenten en sociaal werk.

Moedige Dialoog

Sociaal Werk Nederland wil via het project Moedige Dialoog een landelijke dekking realiseren van lokale private en publieke netwerken met sociaal werk, bedrijfsleven, gemeente en banken.

Acties:

- Vijftig netwerken opzetten, met daarin onder anderen vijftig leden. We betrekken banken en zorgverzekeraars, landelijk en lokaal. We zetten in op het afstemmen van de lokale strategie rond armoede en schulden met andere domeinen, zoals gezondheid, re-integratie en jeugd.

Schouder Eronder

In fase 2 ontwikkelen we dit programma verder met de vier partners (VNG, LCA, Divosa en NVVK). Dit moet leiden tot een betere schuldhulpverlening en duurzaam armoedebeleid, meer vakmanschap, nauwe lokale samenwerking en functieverheldering tussen vrijwilligers en professionals.

Acties:

- Tweede subsidieaanvraag indienen. De bijdrage van Sociaal Werk Nederland is strategisch, zichtbaar zijn en daar zijn waar het gebeurt.
- Lokaal leden betrekken bij de uitvoering van het programma.
- Een ontwikkeltraject starten voor een beroepscompetentieprofiel-SHV voor het verbeteren van het vakmanschap. Sociaal Werk Nederland wordt daarin onderaannemer.

Positionering sociaal werk

Naast de twee specifieke programma's zetten we breder in op het positioneren en profileren van het sociaal werk in de aanpak van armoede en schulden, opgroeien in armoede, en jeugd.

Acties:

- Deelnemen aan de landelijke werk- en stuurgroep voor het verbeteren van de aanpak van financiële problemen bij mensen met een licht verstandelijke beperking (LVB); hun volwaardig(er)e deelname aan de arbeidsmarkt stimuleren.
- Een ledengroep oprichten voor het verbeteren van de lobby richting het ministerie van SZW en lokaal voor een effectiever beleid. Organiseren van Diner Pensant met de staatssecretaris van SZW, VNG en leden.
- Communicatie- en imago plan opzetten: zichtbaar maken wat sociaal werk bijdraagt aan effectieve preventie en aanpak van armoede en schulden, gekoppeld aan onze visie op de sociale basis.

Sociaal raadsliden als voorportaal van juridische bijstand

Het kabinet-Rutte III zet sterk in op de versterking van het voorliggende veld van juridische ondersteuning van burgers. Dit ook om te komen tot bezuinigingen op gesubsidieerde rechtsbijstand. Sociaal raadsliden zijn zo'n voorliggende voorziening. Tegelijk is het zaak dat deze taken niet worden overgenomen door de juridische loketten, maar dat er juist meer samenwerking en afstemming komt.

Acties:

- Sterke positionering van het SRW via de overleggen met het ministerie van J&V, werkbezoeken bij leden en door onderzoek.
- Met leden van het Landelijk Overleg Sociaal Raadsliden (LOSR) kwesties signaleren op het gebied van wet- en regelgeving in het sociaal domein en deze agenderen via onderzoeken, uitvoeringsinstanties en de Tweede Kamer.

Stakeholders: SZW, VNG, LCR, Divosa, NVVK, Kinderombudsman, Movisie, Rabobank, NVB, gemeenten, bedrijven, ministerie JV.

C. Gezondheid en preventie

Het bevorderen van gezond leven is niet voorbehouden aan zorgprofessionals maar iets van ons allemaal. Gezondheid is dan meer dan wel of niet ziek zijn: het is het vermogen van mensen om met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen om te gaan (Machteld Huber, 2012). Sociaal Werk Nederland wil een stap verder zetten: we moeten af van het zorgdenken, en het welzijnsdenken bevorderen. Sociale en psychosociale omstandigheden van inwoners zijn een sterk bepalende factor voor welzijn, geluk en gezondheid. Het sociaal werk als basisvoorziening in de wijk ondersteunt mensen zodat ze beter in hun vel zitten, meer kwaliteit van leven hebben en gezonder leven.

Verbinding zorg en sociaal

Sociaal werk werkt aan optimaliseren van welzijn in het dagelijks functioneren door onder meer stress en zorgen te beperken en sociaal functioneren te versterken. Dat pakt preventief uit op meerdere fronten, op alle levensgebieden: het kan (ergere) gezondheidsproblemen en onnodige zorg voorkomen, en gezondheidsverschillen tussen groepen mensen verkleinen. Gezondheid is immers niet eerlijk verdeeld. Mensen met lagere inkomens en een lagere opleiding leven gemiddeld zeven jaar korter dan hoogopgeleiden. Die eerste groep verdient extra aandacht.

Acties:

- De bijdrage van het sociaal werk aan gezondheid profileren en positioneren door het uitdragen van good practices en concepten zoals Welzijn op recept. Via congressen, werkbezoeken en publicaties, samen met leden.
- Een ledencommissie Ouderen instellen voor inbreng in lobby en positionering.
- Uitvoering geven aan het Nationaal Preventieakkoord, door leden en gemeenten te stimuleren lokaal aanbod te creëren gericht op leefstijl, bewegen en voeding.
- Deelnemen aan landelijke programma's voor een betere kwaliteit van leven van ouderen. Hierin het belang van goede en voldoende ondersteuning door het sociaal werk positioneren:
 - Ouderenpact van VWS (Langer Thuis en Een tegen eenzaamheid),
 - Juiste zorg op de juiste plek van VWS
 - Consortium Beter Oud
 - Plan van aanpak kwetsbare ouderen
 - Expertisenetwerk Levensvragen en borgen van de extra middelen die kabinet inzet voor geestelijke verzorging
 - Dementiezorg voor elkaar

E-health en robotica

Internet, robots, chats via smartphone of tablet: nieuwe technologie biedt aanvullende mogelijkheden om gezondheid te bevorderen. Het sociaal werk gebruikt ze echter nog maar mondjesmaat. Sociaal Werk Nederland zet in op het verbinden van ervaringen, kennis en initiatieven van leden.

Acties:

- Samen met Movisie uitwisseling en kennisontwikkeling organiseren voor en met leden over het toepassen van e-Health en sociale technologie in het sociaal werk.

Stakeholders: VWS, RVS, ActiZ, GGD GHOR, Ineen, LHV, Ouderenbonden, Vilans, Movisie, partners BeterOud, ggz, FO, RIBW Alliantie.

2. Goed Sociaal Werk

Sociaal Werk Nederland is ervan overtuigd dat bepaalde maatschappelijke vraagstukken het best kunnen worden aangepakt met sociaal werkers. Daarom hebben we de missie om gezaghebbend te zijn en het sociaal werk te profileren. Als onderdeel van die missie zetten we stevig in op goede kwaliteit van het sociaal werk. Kwaliteit bestaat uit goede organisaties, goed werkgeverschap, goed vakmanschap van de sociaal werkers en de (wetenschappelijke) onderbouwing van de dienstverlening. Deze elementen van kwaliteit hangen sterk samen en zijn voorwaarden voor een sterke sociale basis.

A. Werkgeverschap

Vanuit een breed gedragen kijk op goed werkgeverschap geven we invulling aan het arbeidsmarktbeleid dat past bij de sector. Hierbij wordt onder andere rekening gehouden met de toenemende krapte op de arbeidsmarkt, branchevervaging, toenemend verzuim, de pensioendiscussie, kwaliteit en professionalisering en overige arbeidsmarktrends die in onze branche aandacht nodig hebben.

Cao Sociaal Werk

- De nieuwe Cao Sociaal Werk afsluiten, aansluitend op de huidige cao. Hierbij betrekken we de leden actief via onder andere WAW, OPOF en regiobijeenkomsten. Enerzijds door input te vragen en op te halen en anderzijds door te toetsen of de te maken afspraken uitvoerbaar zijn in de praktijk. We informeren de leden over de cao door toelichtingen en Q&A en we bieden weer cao-cursussen aan.

Juridisch advies en Informatievoorziening

- Dienstverlening voor leden door het beantwoorden van vragen via Juridische Zaken Online (JZO), en aanbod van cursussen over onder andere arbeidsovereenkomsten.
- JZO gebruiken als instrument voor het signaleren van knelpunten en/of ontwikkelingen.
- Organiseren van minimaal twee OPOF-bijeenkomsten voor P&O functionarissen.
- Waar nodig herzien en/of actualiseren van de mantelovereenkomsten.
- Ondersteunen van leden bij de AVG via de AVG helpdesk Zorg en Welzijn (van het ministerie). Daarnaast wordt er gewerkt aan een oplossing voor branchespecifieke knelpunten rond de AVG, zoals het verwerken/delen van gegevens in het kader van preventie en vroegsignalering.

Stakeholders: FCB, , PFZW / PGGM, manifestpartners AVG, ministerie VWS, brancheorganisaties in de kinderopvang, Jeugdzorg Nederland, UWV, VNO NCW/MKB-Nederland, AWWN, FNV en CNV.

B. Kwaliteit

Samen met leden hebben we het Kwaliteitslabel ontwikkeld. Dat label wint gestaag terrein. We staan nu voor de opgave om de erkenning van het label fors te vergroten en het gesprek met stakeholders te openen over het belang van kwaliteit van sociaal werk.

Acties:

- De dekking van het Kwaliteitslabel sociaal werk in de branche vergroten: het aandeel leden dat met het label aan de slag is groeit in 2019 door naar 33%.
- Het Kwaliteitslabel doorontwikkelen zodat het voor alle type leden optimaal toepasbaar is. Onderzoeken of het label interessant kan zijn voor groepen van niet-leden binnen het sociaal domein.
- Na focus op vooral interne communicatie over het label, inzetten op het gesprek over het belang van kwalitatief goed sociaal werk. Tussen leden onderling én met stakeholders en andere sectoren, op zowel landelijk als lokaal niveau, onder meer middels leerkringen. Dit gesprek plaatsen we in het bredere perspectief: goede dienstverlening aan kwetsbare burgers binnen de Wmo. Want de kwaliteitseisen die in de Wmo zijn opgesteld voor de dienstverlening zijn erg globaal en gemeenten sturen hier naar eigen inzicht op.

Stakeholders: gemeenten, VNG, beheercommissie kwaliteitslabel, certificerende instellingen, Raad van Toezicht kwaliteitslabel, Movisie, brancheorganisaties in de kinderopvang, Jeugdzorg Nederland, associatie Wijkteams, lectoraten, leerstoelen, ministerie VWS

C. Professionalisering

De afgelopen jaren was Sociaal Werk Nederland trekker van het professionaliseringsprogramma Sociaal Werk Versterkt. Eind dit jaar stopt dit programma en daarmee onze formele rol als trekker van deze professionaliseringsbeweging. De klus die we als sector op ons genomen hebben is echter niet klaar. Alle betrokken partners in de sector (beroepsverenigingen, vakbonden, kennisinstituten et cetera) staan voor de opgave om te zorgen dat professionalisering nu iets wordt van de dagelijkse praktijk van professionals. Dit vraagt van alle betrokken partners een standpunt over hun rol en input in die opgave.

Acties:

- Gesprek met vakbonden over financiering ontwikkelactiviteiten en registratiekosten in de cao.
- Implementeren van en communiceren over producten Sociaal Werk Versterkt: beroepscompetentieprofiel (BPC), beroepscode, beroepsregister, leren van inwoners.
- Afstemmen en doorontwikkelen van BCP voor sociaal werkers met andere sectoren, zoals zorg, werk en inkomen, kinderopvang; met als einddoel een nieuwe beroepsstructuur voor het sociaal domein die een effectievere inzet, samenwerking en mobiliteit van professionals binnen dat sociaal domein bevordert en stimuleert.
- Sociaal Werk Nederland was trekker van het professionaliseringsproces en penvoerder en programmamanager van Sociaal Werk Versterkt. Vanaf 2019 wil de vereniging opnieuw invulling geven aan de rol en intensiteit van de inzet op professionalisering.

Stakeholders: gemeenten, VNG, G40, werkplaatsen sociaal domein, Movisie, vakbonden, FCB, BPSW, BV Jong, vakbonden, brancheorganisaties Actiz, VGN, Jeugdzorg Nederland, brancheorganisaties in de kinderopvang, DIVOSA en overige zorgbranches, vakbonden, Registerplein, lectoraten, leerstoelen, ZonMw, Platform31, MBO-Raad, roc's, marktsegment en sectorraad zorg, welzijn en sport SBB, (Vereniging) Hogescholen, Landelijk Opleidingsoverleg (LOO) Hoger Sociale Studies, sectoraal adviescollege Hoger Sociale Studies, individuele Hogescholen, MKB NL, ministerie VWS

D. Arbeidsmarkt & onderwijs

Goed sociaal werk vraagt behalve een goede organisatie en professionals ook om een gezonde arbeidsmarkt waarin onderwijs en werkveld zijn afgestemd op elkaar. Dan krijgt het werkveld goed voorbereide professionals, kunnen die professionals in een vitale werkomgeving groeien en wordt hun mobiliteit vergroot.

Acties:

- Toegevoegde waarde creëren voor leden over onderwerpen en vraagstukken als arbeidsmarktcrisps, verzuim en vitaal met pensioen, via onder meer het platform Sociaal Werk binnen FCB.
- Bijdragen aan voldoende en goed opgeleide mbo- en hbo-sociaal werkers om zo onder meer arbeidsmarkttekorten te voorkomen dan wel te reduceren.
- Zorgen voor opname/vertaling van BCP in adequaat mbo- en hbo-beroepsonderwijs voor (toekomstige) sociaal werkers.
- In beeld brengen van (aandeel) mbo'ers en hun toegevoegde waarde (in samenwerking met hbo'ers) voor de kwaliteit van sociaal werk.
- Stimuleren en faciliteren van 'leven lang leren'.
- Verbeteren van kwaliteit van onderwijs door het stimuleren en faciliteren van uitwisseling tussen sociaalwerkorganisaties en mbo/hbo-onderwijs in de regio zodat zij samen onderwijs maken.

Stakeholders: gemeenten, VNG, G40, werkplaatsen sociaal domein, Movisie, vakbonden, FCB, BPSW, BV Jong, vakbonden, brancheorganisaties Actiz, VGN, Jeugdzorg Nederland, brancheorganisaties in de kinderopvang, DIVOSA en overige zorgbranches, vakbonden, Registerplein, lectoraten, leerstoelen, ZonMw, Platform31, MBO-Raad, roc's, marktsegment en sectorraad zorg, welzijn en sport SBB, (Vereniging) Hogescholen, Landelijk Opleidingsoverleg (LOO) Hoger Sociale Studies, sectoraal adviescollege Hoger Sociale Studies, individuele Hogescholen, MKB NL, ministerie VWS

E. Onderzoek & branche-informatie

We willen op landelijk niveau gezaghebbende informatie over de sector presenteren en de relevantie en toegevoegde waarde van het sociaal werk aantonen. Data spelen bij kennis en informatie een grote rol. Data kunnen leiden tot informatie en informatie geeft inzicht. Daarmee wordt het mogelijk gefundeerde uitspraken te doen over de branche en sector.

Acties:

- Ontwikkelen van een visie op en kaders voor onze inzet op (wetenschappelijk) onderzoek, branche-informatie, kennisontwikkeling en effectiviteit.
- Voortzetten lobby voor een wetenschappelijk onderzoeksprogramma sociaal werk.
- In het najaar van 2018 en het voorjaar van 2019 samen met leden een stappenplan ontwikkelen. Dit stappenplan omvat:
 - Een verdere uitwerking van de visie op en de rol van Sociaal Werk Nederland rond branche- en sectorinformatie, onderzoek en kennisontwikkeling. Waarom, hoe en met welke intensiteit wil Sociaal Werk Nederland een rol hebben?
 - Concreter maken wat deze geïntensiveerde rol van Sociaal Werk Nederland en de leden oplevert. Bijvoorbeeld door per bron (lokale informatie, big data en onderzoek) na te gaan hoe de gegenereerde data van nut kunnen zijn bij het realiseren van de strategische doelstellingen.
 - Verhouding van deze rol/dit onderwerp (data en onderzoek) tot de andere taken en thema's binnen Sociaal Werk Nederland. Hoe ondersteunen kennis en data onze lobby rond inhoudelijke thema's? Wat is de samenhang tussen onze inzet op kwaliteit en professionalisering en een geïntensiveerde inzet op data, kennis en onderzoek?
 - Aanbieden van de Benchmark aan de leden. Wanneer dat nodig is worden (selecties van) leden bevestigd over voor Sociaal Werk Nederland relevante onderwerpen. Op lokaal niveau is deze informatie te gebruiken door de leden voor de lokale lobby, en voor eigen (kwaliteits)verbetering en leren.

Stakeholders: CBS, SCP, VWS, VNG, Movisie, NJi, Vilans, Jeugdzorg Nederland, Actiz, GGZ Nederland, VGN, MEE NL, leerstoelen, Lectoratenplatform, HAN-lectorat Versterken van Sociale Kwaliteit.

3. Ondernemerschap en contractering

Binnen het sociaal domein bestaan verschillende vormen van financiering en contractering, en er zijn knelpunten bij aanbestedingen en zeker ook bij "inbesteden". Er is een noodzaak effectiever te werken, te sturen op de gewenste resultaten voor de burger, de professional de ruimte te geven om te komen tot passende en goede dienstverlening, bij te dragen aan vernieuwing en continuïteit van de ondersteuning én een eenvoudig inkoopproces. Dit vraagt wat van het ondernemerschap van sociaalwerkorganisaties, maar ook van opdrachtgevers zoals gemeenten.

Verbeteren inkoop- en contracteringsproces

We willen dat gemeenten en sociaalwerkorganisaties het contracterings-/inkoopproces als minder complex gaan ervaren. Dialoog, partnership en gerichtheid op kwaliteit/innovatie krijgen een belangrijkere plaats, en de beoogde transformatie en preventie in het sociaal domein worden steviger verankerd in de inkoop. Zowel opdrachtnemers/sociaalwerkorganisaties als opdrachtgevers/gemeenten zijn bekend met en maken gebruik van de handreiking Berenschot Kostprijsberekeningen Sociaal Werk bij de tariefonderhandelingen. Ze betrekken bij de afwegingen ook aspecten van kwaliteit en professionalisering.

Acties:

- Onderzoek uitvoeren onder de leden naar de behoefte aan meerjarige landelijke ondersteuning bij het optimaliseren van de bedrijfsvoering. Ook wordt bij de ondersteuning gevraagd naar de vorm (inspiratie, methoden, cijfers, leercirkels et cetera).
- Monitoren van het gebruik van de handreiking bij de tariefonderhandelingen door gemeenten en sociaal werk.
- Deelnemen aan door minister Hugo de Jonge ingestelde werkgroep aanbesteden Jeugdwet en Wmo 2015, waarin zowel aanbieders als gemeenten als VNG en het Rijk zitting hebben, om te komen tot een aanpak van de meest dringende knelpunten en oplossingen. Aanpak: het praktisch ondersteunen van het inkoopproces, het ontwikkelen van standaarden (modelartikelen) en handreikingen en het stimuleren van innovatieve vormen van inkoop. Voor de uitvoering hiervan zijn een aantal subwerkgroepen ingesteld.
- Bepleiten van minder bureaucratie en meer kwaliteit (outcome)/innovatie, dialoog, meerjarige contracten en partnership, en tevens op meer erkenning van het spanningsveld tussen 'inbesteding' aan de ene kant en dialoog/partnership/innovatie aan de andere kant.
- Deelnemen aan de (sub)werkgroep 'kwaliteit' van VWS en inzicht bieden in de praktische mogelijkheden van het inkoopproces gericht op kwaliteit (handreiking, bijeenkomsten).
- Trekken van de (sub)werkgroep 'Dialoog' van VWS: dialooggericht inkopen een grotere plaats geven door gebruik te maken van procedures zoals de mededingingsprocedure met onderhandeling, de concurrentiegerichte dialoog of een innovatiepartnerschap (handreikingen, bijeenkomsten).
- Signaleren, duiden, aandragen van oplossingsrichtingen voor specifieke knelpunten rond inkoop en belastingen waarmee sociaalwerkorganisaties te maken hebben en het smeden van coalities en inschakelen van gezaghebbende kennisinstututen en lobby bij ministeries. Voor lobby bij het ministerie van Financiën het MKB/VNO benutten.
- Verspreiden van Berenschot-kostprijsonderzoek onder gemeenten en andere relevante stakeholders, in samenhang met het Kwaliteitslabel en professionalisering.

Stakeholders: VNG, Pianoo en Europa Decentraal, ministerie van Financiën, ministerie van VWS, MKB/VNO, brancheorganisaties.

Vragen? Neem contact op met:

**Sociaal Werk Nederland
Koningin Wilhelminalaan 3
3527 LA Utrecht**

Tel: 030 721 0 721

**Sociaal
Werk
Nederland**